

1. rész: A feltétel nélküli alapjövedelem (FNA) elfogadása elsősorban nem finanszírozási, hanem emberképünk átalakításának a kérdése

Sokan az FNA bevezetésének feltételét, abból vezetik le, hogy a finanszírozását a jelenlegi magyar állami költségvetéshez kell igazítani. Ha nincs erre pénz, akkor nem lehet finanszírozni. Első megközelítésre ez értelmesen hangzik és gyorsan az állam költségvetését kezdik elemezni.

Sajnos ez a következtetés a FNA-ban kevésbé tájékozott polgár számára félrevezető, és máris egy hamis képet sugall az FNA eredeti célkitűzéséről. Az FNA nemzetközi mozgalmak alapkövetelménye, hogy ezt felvegyék az Emberi Alapjogok Chartájába. Ez azt jelenti, hogy ez egy egyetemes jog kellene legyen. És ha ez egyetemes jog, akkor nem a finanszírozás függvénye.

Ettől függetlenül megmarad a finanszírozás kérdése is (ezt a későbbiekben látni fogjuk, hogy nem az igazi kérdés), de ezzel akkor kell foglalkozni, mikor megértettük az FNA társadalomra kifejtett hatását. Lehet hogy ez egyesek számára egy fordított gondolkodás, de erre azért van szükség, mivel az FNA bevezetésével egy kulturális paradigmaváltás történne az emberiség történetében. Egyenlőre csak sejteni lehet, hogy milyen radikális változásokat hozna ez a mai társadalomban. Tehát az az igazi kérdés, hogy érezzük-e szükségességét az ilyen változtatásoknak?

Tehát végeredményben az FNA megközelítése egy világnézeti kérdés. Elfogadjuk-e a jelenlegi termelési-fogyasztási, gazdasági-kulturális rendszerünket és ezen csak kiigazítani szeretnénk, vagy abból a felismerésből tárgyaljuk az FNA-t, hogy a jelenlegi társadalmi- és értékrendszerünkkel komoly problémák vannak, sarkítva, ahogy az Occupy mozgalom is mondja, „maga a rendszer a probléma“.

Csak emlékezzünk Einstein szavaira: *„Nem lehet megoldani problémákat ugyanazzal a gondolkodásmóddal, amivel csináltuk őket.”*

Ha csupán korrigálni akarunk ezen a rendszeren, akkor máris a mai gazdasági mutatókkal, a számokkal kezdhethetjük. Tanulmányozzuk a GDP-t és megállapítjuk, hogy honnan mennyit kellene elvenni, hogy az FNA finanszírozható legyen. Lehet abból a logikából kiindulni, hogy onnan veszünk el, ahol sok van, a munkajövedelmek megadóztatására fókuszálni, vagy a gazdasági szereplők nyereségét még jobban megadóztatni, de ezekkel szerintem egy be nem vált rendszeren belül mozgunk. Ez a közgazdasági gondolkodás a korai és fejlett kapitalizmus adólogikája, csak az a kérdés hogy vajon ez jelentheti-e a járható utat, vagy ezenkívül más finanszírozási modell is létezik?

Természetesen léteznek egyéb finanszírozási elképzelések is, amik az FNA alapkövetelményeinek jobban megfelelnek, de előbb azt kell megérteni, hogy mi is ez az FNA? Az FNA eredeti formájában, négy feltételt kell teljesítsen, hogy az eredeti, mint nemzetközi mozgalom célkitűzéseit elérje:

a) egyetemes (vagyis mindenkire kiterjed),

b) személyes (vagyis minden személynek jár, a bölcsőtől a koporsóig),

c) feltétel nélküli (vagyis nincs se hozzáférési, sem kizáró feltétele) és

d) elég magas (vagyis nemcsak a test életben tartására kell elegendő legyen, hanem az ember alapvető szellemi igényeire is, például információs, kulturális igényeinek kielégítésére, szociális kapcsolatainak ápolására).

Sokan azt gondolják, hogy a negyedik (d) kritérium teljesítése nálunk még nagyon sokáig nem reális, ezért nekik az a javaslatuk, hogy az FNA a szociális segélyezésnek egy modernebb változata kellene legyen, ami ugyan fejlesztené a jelenlegi ellátórendszert, egyszerűbbé és átláthatóvá tenné azt, de az FNA célkitűzéseit nem lenne képes teljesíteni, mert a jelenlegi gazdasági paradigmában maradna, azaz hataástalan volna.

Az FNA nemzetközi mozgalma (UBI kongresszus, 2012, München) úgy döntött, hogy most az FNA-val kapcsolatban a legfontosabb feladat, ezt a társadalommal megismertetni és elfogadtatni. A mozgalom úgy gondolja, hogy FNA-t csak széles társadalmi támogatottsággal szabad és érdemes bevezetni. Ehhez a társadalmi vélemény kifejtésére is szükség van és a népszavazás eszközét is igénybe kell venni.

Tehát az FNA gyors és elkapkodott bevezetésének a követelése káros is lehet a mozgalom eredeti céljai számára. Szerintem vitatható az a megközelítés, hogy a jelenlegi gazdasági modellben, a jelenlegi adórendszerben a finanszírozásáról akarjuk a közvéleményt meggyőzni, mivel ez egy olyan újraelosztási harcot generál, amit már évtizedek óta lejátszottunk és a többségi társadalom kárára elvesztettünk.

A finanszírozás szempontjából fontos, hogy megértsük a céljainkat az FNA-val kapcsolatban, hova szeretnénk eljutni ennek bevezetésével. Több neves nemzetközi közgazdász (pl. Milton Friedman, a negatív jövedelemadóban) is levezette már, hogy ez nem finanszírozási kérdés. A finanszírozás lehetséges. Az FNA társadalmi elfogadottságának hiánya az igazi probléma. Előbb legyen meg a közakarat, értsük meg miről is szól ez a reform, és azután jöhetnek a különböző finanszírozási javaslatok a megfelelő szakértői javaslatok alapján. **Mert ha nincs akarat, akkor hiába a megoldás és ha lenne megoldás, de nincs akarat, akkor lesz ezer kifogás, hogy miért nem jó a megoldás.**

A finanszírozásnál arról kell beszélni, hogy az FNA célját melyik modell szolgálja jobban. Tehát nemcsak közgazdasági szempontokat, hanem az FNA vízióját is figyelembe kell venni a döntésnél. Vannak olyan finanszírozási modellek, melyek az FNA-t csupán a szociális oldal felől közelítik meg, pl. a jövedelemadóval való finanszírozás, de vannak olyan megoldások is, melyek az FNA-t társadalmi PARADIGMAVÁLTÓ ESZKÖZként értelmezik, és a szociális előnyök csak egy kellemes mellékhatásai ennek. Fontos lenne, hogy ezeket az összefüggéseket megértsük, mert csak így lehet az FNA társadalmi paradigmaváltó funkcióját belátni, ami gyógyírként szolgálhatna a jelenlegi demokratikus rendszerek hibáira.

Tehát az első és legfontosabb: az FNA alap gondolata, emberi jogként való elfogadtatása. Miért van erre szükség, miért nem elég csupán egy törvény, akár az alaptörvény szintjén megfogalmazni?

- Sokan, akik az emberi jogi mozgalmak történetét ismerik, látják, hogy az ember egyik legalapvetőbb jogát, a boldogsághoz való jogot, különböző hatalmi érdekcsoportok, gazdasági rendszerek, politikai ideológiák folyamatosan ellehetetlenítik, és itt az ideje, hogy ennek feltételét, a méltóságteljes élethez való jogot emberi alapjogként a világ elismerje. Tehát az FNA egy olyan emberi alapjog, amely az embernek szociális biztonságot garantálna és elmondhatjuk a XXI. századi technológia fejlettségével ez lehetséges. Nem az egyén túléléséről, a test életben tartásáról, hanem egy szerény, de a társadalmi részvételt biztosító egzisztenciális alapról beszélünk!

- Ha elfogadjuk azt a tézist, hogy a mai gazdasági-társadalmi problémáink rendszerszintűek, tehát ezek nem pillanatnyi működési zavarok a jóléti társadalom szövetében, hanem a rendszer működési elvéből származó és állandóan visszatérő krízisek, akkor ennek megváltoztatásához olyan eszközök kellene, melyek rendszer szinten hatnak és ennek békés átalakítását garantálják. Az FNA bevezetésével a gazdasági krízisekből fakadó tömeges szegénység okozta biztonságpolitikai kockázatok elkerülhetőek, például a felkelések vagy a polgárháborúk, amire a történelemben már annyi példát láthattunk.

- Az FNA egy eszköz lehetne az átmenethez egy másik, emberibb, fenntarthatóbb, igazságosabb társadalomba, amiben a **MUNKA** fogalma új értelmezést kapna. Ha nem értünk egyet ezzel a tézissel és csupán a finom módosításokat szeretnénk eszközölni a rendszeren, akkor elég a szociális juttatások és az újraelosztás javítása, ehhez nincs szükség FNA-ra.

- Az FNA nemzetközi mozgalom felismerte, hogy a társadalom hármass felosztása, **az állam, a gazdaság és az egyén** egyensúlya az egyén rovására megbillent. Az állam tovább hatalmaskodik, bürokratizálódik és a nép szuverén képviselete nem kielégítő, mivel a gazdasági monopóliumok hatalma egyre nagyobb, és a polgár pozíciója ebben a hármasságban egyre gyengébbé válik. Az újkor jogi történetének nagy vívmánya a római jogrendszeren alapuló tulajdonjog rendszerének a kibővítése, az emberi jogok elismertetése volt. Ezeket a jogokat kell most továbbfejleszteni és megvédeni a sokszor elhatalmasodó nemzetközi érdekcsoportok profitnövelő érdekeivel szemben, hogy a társadalom hármass tartópillére ismét egyensúlyba kerüljön.

[folytatás:](#)